

4.9.2023

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Viite: HE 9/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle vammaispalvelulain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulon lykkäämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Asia: Vanhusasiavaltuutetun lausunto

Vanhusasiavaltuutettu tarkastelee vammaispalvelulain esitettyä lykkäystä ja lain uudelleen valmistelua ikääntyvien, vammaispalveluita tarvitsevien ihmisten näkökulmasta.

Vanhusasiavaltuutettu pitää valitettavana sitä, että uudistetun vammaispalvelulain voimaantuloa esitetään lykättäväksi vuodella eli lokakuun 2024 alkuun ja samalla aloitetaan juuri uudistetun lain uudelleen valmistelu. Vammaispalvelut ovat niitä saaville henkilöille välttämätön tuki jokapäiväisen elämän sujumiseksi ja yhdenvertaisen toimijuuden toteuttamiseksi.

Vammaispalvelujen välttämättömyyttä niitä tarvitseville kansalaisille korostaa se, että niiden saatavuus on turvattu subjektiivisella oikeudella. Valvontaviranomaiset ovat kuitenkin toistuvasti todenneet, että subjektiivisesta oikeudesta huolimatta, osa vammaisista ei saa heidän tarvitsemiaan palveluja. Tätä puutetta ovat tuoneet esiin monet vammais- ja potilasjärjestöt jo vuosien ajan. Tästä näkökulmasta katsoen on huolestuttavaa se, että vammaispalvelulain voimaantulon lykkäämisen peruste on 100 miljoonan euron maksimisumma vuotta kohden, joka lain toimeenpanoon voitaisiin enimmillään käyttää valtiovarainministeriön ohjeen mukaan. On selvä, että yhteiset resurssit ovat aina niukat ja valintoja niiden käytöstä on tehtävä. Kuitenkin sekä perustuslaki että YK:n vammaisten ihmisten ihmisoikeussopimus turvaavat vammaisten henkilöiden oikeuden yhdenvertaiseen elämäänsä ja sen mahdollistaviin palveluihin. Eduskunnan hyväksymän uuden vammaispalvelulain kustannusvaikutuksen arvioidaan olevan 136 miljoonaa. Kyse on siis valtion budjettivaroissa 36 miljoonan vuotuisesta kustannuksesta. Hallituksen esitys tarkoittaisi siis toteutuessaan sitä, että vammaispalvelulain mukaisia palveluita supistettaisiin vastaavalla summalla vuosittain.

Vammaispalvelulaki erillislakina suojaa tavanomaista selvästi heikommassa asemassa olevien henkilöiden perusoikeuksien toteutumista. Sen vuoksi pyrkimykset, joiden tavoitteena on supistaa heidän vammaispalvelujen saantiaan eivät ole kannatettavia.

Tavanomaiseen ikääntymiseen ei kuulu sellainen toimintakyvyn vakava heikentyminen, joka oikeuttaisi vammaispalveluiden saantiin. Sen sijaan osa iäkkäistä ihmisistä vammautuu tapaturmaisesti tai vaikean sairauden vuoksi ja osa on elänyt jo vuosikymmeniä tai koko elämänsä näiden vammojen kanssa. Kaikkien vammaispalveluita tarvitsevien ikääntyneiden kohdalla tilanne on kuitenkin sama: he tarvitsevat

vammaispalveluita auttamaan heitä mahdollisimman itsenäisessä elämässä kotona ja kodin ulkopuolella.

lääkäiden asuminen kotona on ollut Suomessa pitkään tavoitteena ja yhä useamman kohdalla se on mahdollista, kun heille turvataan tarpeelliset palvelut. Vammaispalvelulain toimeenpanoa ja mahdollista uudistamista on tarkasteltava myös tästä näkökulmasta ja varmistettava se, että ikääntyneet vammaiset henkilöt saavat heille välttämättömät palvelut.

Helsingissä, 4.9.2023

Päivi Topo
Vanhusasiavaltuutettu

